

אתה בחרתנו: לאיזו מטרה נבחרנו מכל העמים?

אמריקאי, צרפתי וישראלי טיילו בג'ונגל באפריקה ולפתע יצאה חבורת קניבלים בין העצים ושבתה אותם. החוטפים העמידו דוד מים ענקי על האש כדי לבשל אותם חיים בתוכו. רגע לפני המוות ניתנה להם זכות לבקשה אחרונה. האמריקאי ביקש סטייק בקר עסיסי, הצרפתי ביקש כוס יין אדום ואילו הישראלי ביקש שהצ'יף, ראש הקניבלים ייתן לו סטירה בפנים. הוא חטף סטירה אדירה ואז שלף אקדח מתחת לבגדים וחיסל את כל השבט.

חבריו היו המומים: "אם הנך לוחם קומנדו מעולה, מדוע לא הרגת אותם מיד? למה ביקשת לחטוף קודם סטירה?" - "שלא יגידו שאני התחלתי"...

זה לא מכובד לנהוג בגאווה ולטעון שיש בך משהו מיוחד, ובכל זאת אנחנו רוצים היום להצביע על פלא. בתוך כל הסיבוך והשקר שמקיף את חיינו, המציאות מצביעה על עובדה מדהימה שהיא כמעט מעשה ניסים. אדם הגון עם היגיון בריא אינו יכול להתעלם ממנה. נפתח בציטוט מכתבו של אחד מגדולי הסופרים האמריקאים לפני כ-150 שנה, אדם שככל הידוע לא נמנה על בני עמנו:

1. מארק טוויין (בנוגע ליהודים, 6 ספטמבר 1899): אם הסטטיסטיקה מדויקת הרי שהיהודים הם רק אחוז אחד של הגזע האנושי. כוכב קטן מהבהב, עכור ועלוב. הגיוני שכמעט ולא היה צריך לשמוע אודות היהודי, אבל שומעים ותמיד שמעו עליו. הוא זוהר ככוכב לכת בשמיים לא פחות מן המעצמות הגדולות, חשיבותו המסחרית מרקיעה שחקים בחוסר כל יחס למספרו באוכלוסייה הכללית ותרומתו לרשימת הכבוד של אישים בספרות, מדע, אומנות, מוסיקה וכלכלה חורגת מכל קנה מידה. המצרים, הבבלים והפרסים קמו בזמנם, מילאו את שמינו ככוכבי שביט עד שזיוו דרך ונמוג לחלוטין. בעקבותיהם באו היוונים והרומאים ברעמים כבירים עד שהשתתקו ונעלמו. היהודי ראה את כולם, ניצח את כולם ועוד איננו מראה סימני התדרדרות. כל הברואים חדלים פרט ליהודי, כל עוצמה כורעת ורק שלו שרירה וקיימת. מהו סוד חיי הנצח?"

טוויין מצביע על שלוש תופעות בולטות שהופכות את הקיום היהודי לחריג בכל היגיון היסטורי: ראשית, עצם העובדה שאנו כאן עם אותה התורה ואותה התרבות. ההיסטוריה העולמית מצביה עקרון ברור: עמים ותרבויות פועלים לאורך תקופה ואחר כך נעלמים. כשם שהאדם מת, כך העמים מתפוגגים. מלכי מצרים ניהלו בזמנו את העולם, בהמשך באו הבבלים, הפרסים והרומאים, אך כל אחד מהם דרס את קודמו והשכיח את קיומו. לא נותר המשך כיום מפרעה, מנירון קיסר, מטיטוס ומקליגולה. העמים שגרים באותם אזורים אינם מתייחסים אל אותה האימפריה ורואים עצמם כישות מודרנית לחלוטין. העם והתרבות היחידים ששרדו את כל הגלגולים ונראים בדיוק כמו לפני 3000 שנה – עם אותו ספר תורה, אותם תפילין ואתה השבת – הם היהודים.

נכון, ישנם שבטים נידחים בסין ששורדים אלפי שנים, אולם הוא לא נטמעו בעמים אחרים ולא נרדפו על ידי אויבים. עם ישראל הוא היחיד שנטמע בעמים אחרים, נרדף עד אימה, ועדיין 'הכבשה חיה ובוועטת ואילו שבעים הזאבים שרדפו אותה אינם'. זאת עובדה שחורגת מכל כלל היסטורי.

העובדה השנייה היא ההשפעה היהודית העולמית כתוצאה ממה שנקרא "הגניוס היהודי" (ראו ויקיפדיה בערכו): מספר היהודים בעולם הוא חמישית אחוז מהאוכלוסייה, 0.2 אחוז, אך המספרים ידועים: 20 אחוז מרשימת המיליארדרים בארצות הברית הם יהודים, מתוך שמונה שופטי בית המשפט העליון שם – ארבעה משתייכים אל עמנו, ו-22 אחוז מזוכי פרס נובל הם יהודים.

לשם המחשה: אילו נאסוף אלף אנשים אקראיים לתוך חדר, 2 מתוכם יהיו יהודים. אך אילו נאסוף אלף זוכי פרס נובל לתוך חדר – 220 מתוכם יהיו יהודים.

3. ויש צד נוסף לדומיננטיות: מעולם לא שנאו קבוצה יותר מאתנו. אנשים אינם מוכנים לסלוח על כך שאנו קיימים ובשעה שחצי מיליון איש נרצחים בסוריה, הבעיה של המזרח התיכון הייתה ונותרה הישראלים. 80 אחוז מהחלטות וועדת זכויות האדם של האו"ם הם גינויים כנגד ישראל.

והשאלה הפשוטה שכל אדם אינטליגנט אמור להרהר בה היא: מה הייעוד הנצחי שלנו?

כמובן, רבים זעים בחוסר נוחות לנוכח הדין ושתי סיבות מרכזיות לכך: א. זה לא נאור כיום להיות שונה. שבעים שנה אחרי השואה ותפישת עליונות הגזע הנאצי שהביאה להרג נוראי, העולם קידש את מושג **השוויון**. כבר לפני מאתיים שנה קבעה מגילת העצמאות האמריקנית את השורה שהפכה להיות מהות הדמוקרטיה: "מקובלות עלינו אמיתות אלה כמוכחות מאליהן **שכל בני האדם נבראו שווים**, שהבורא העניק להם זכויות מסוימות שאי-אפשר לשלול מהם וביניהן הזכות לחיים, לחירות ולרדיפת האושר". הגישה המקובלת כיום היא שכל בני האדם שווים, כולם עומדים בצורה זהה בפני החוק וזכאים לקבל את אותן ההטבות בחינוך, בבריאות ובמגורים.

ב. למען האמת נדמה כי הדחייה העמוקה מרעיון הבחירה נובעת **מתוכנו עצמנו**. לנו כיהודים קשה לקבל את העובדה שנבחרנו למשהו, 'רק אל תגיד לי שאני מיוחד'... 'אל תגיד לי שמהו גדול מוטל על הכתפיים שלי'. החיים כל כך עמוסים שאל תלחיץ אותי עם חובות נוספים... ברור הרי שלא נבחרנו כדי לאכול פיצה, הברכה "אשר בחר בנו" מוסיפה את המלים "ונתן לנו את תורתו", כך שמשמעות הבחירה היא עול תורה ומצוות, ולכן יותר נוח להדחיק את האחריות שמונחת על כתפיו.

אומרים שאם תשאל אדם לאיזה דת הוא משתייך והוא יענה "נוצרי" – דע שהוא נוצרי. אם הוא יענה "מוסלמי" – דע שהוא מוסלמי. אך אם תשאל אדם מהו והוא יענה שהוא "אדם" – תדע שהוא יהודי...

ובכל זאת, המציאות מדברת בעד עצמה, וזה יהיה די חבל שאדם שנבחר להיות בן מלך, נציגו של בורא העולם ומנהיגו, יוותר על האמון שניתן בו והמשימה שהוטלה עליו. (ראו תוספת בהערה¹).

אנו רוצים לנצל אפוא את הפרשה שהיא יסוד היסודות ועמוד החכמות - פרשת הבחירה בעם ישראל במעמד מתן תורה בהר סיני - כדי לדון בשאלה הגדולה שכל דיון אחר שנקיים יהיה רק ספיק ומסתעף ממנה: מה משמעות הבחירה? מה פתאום פונה הקב"ה אל עם אחד מכלל העמים? הרי האלוקים הוא אבי כלל האנושות ואבא לא אמור לפנות אל ילד אחד מכל המשפחה. אם הקב"ה רוצה להעניק בשורה לאנושות עליו לפנות אל כל בני האדם בצורה שווה?

ב. יום ב' בחודש סיוון הוא אחד הימים הדרמטיים בתולדות ישראל. נהוג לכנות אותו בשם "יום המיוחס", שכן הפכנו בו למיוחסים. היום הזה חולל מפנה בתולדות עמנו: משה רבנו פנה אל העם והציע הצעת נישואין מדהימה: בורא העולם בחר בנו ורוצה שנהיה לו "ממלכת כוהנים וגוי קדוש".

2. שמות יט: ומשה עלה אל האלוקים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר: כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל... ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מכל העמים כי לי כל הארץ ואתם תהיו לי ממלכת כוהנים וגוי קדוש.

ידועים דברי המדרש כי הבחירה בעם ישראל לא אירעה סתם כך. היא הגיעה לאחר מסע ארוך בין העמים החשובים באותה תקופה במהלכו חיפש הקב"ה אחרי העם שייאות להיות לעמו הנבחר:

¹ **נשיא ומלך ליום אחד:** הנשיא ה-12 של ארצות הברית, זכארי טיילור, היה אמור להישבע אמונים ולהיכנס לתפקידו ביום 4 במרץ 1849, אבל כיון שהיה זה יום ראשון, הנשיא התעקש להיכנס לתפקידו רק ביום שני. לפי החוקה באותם ימים, מי שאמור למלא את מקום הנשיא בהעדרו היה יו"ר הסנאט, דייוויד אטצ'יסון וכך יצא שבאותו יום ראשון הוא היה נשיא ארצות הברית ליום אחד. הבעיה הייתה שבמוצאי שבת שנתה אטצ'יסון לשוכרה וביקש מעוזריו לא להעיר אותו למחרת – וכך הוא **ישן במשך כל כהונתו כנשיא...** (אגב, זה לא הפריע לבני משפחתו לחקוק על המצבה שלו: 'נשיא ארצות הברית ליום אחד'... ראו ויקיפדיה ערך אטצ'יסון). לעומתו, היה אדם שידע לנצל את היותו מלך ליום אחד: בשנת 1590 מת מלך פולין, סטפן באטורי ולפי חוקת המדינה היו האצילים חייבים לבחור מלך חדש תוך 21 יום. אך הימים חלפו והם לא הצליחו להגיע להסכמה. נוצרה בהלה ששקיעת השמש תחלוף והמדינה תיקלע לאנרכיה. האגדה היהודית מספרת שהנסיך ראדזוויל העלה רעיון: אחד משרי המלוכה היה יהודי חשוב בשם "שאול קצנלבוגן", מוטב לבחור בו למלך ליום אחד ולמחרת נמשיך את הדיונים בינינו ומאחר שהוא יהודי, הוא בוודאי לא יישאר על כיסא המלוכה. ההצעה התקבלה ושאל הפך למלך פולין. אולם הוא לא נרדם באותו לילה, הוא ידע שיש לו שעות ספורות לקבוע עובדות בשטח. המלך היהודי חוקק חוקים לטובת היהודים כמו חוק המשווה הריגת יהודי להריגת נוצרי והורג יהודי יהיה חייב מוות, וכן זכאות ליהודים לרכוש יותר מבית אחד, והרחבת תחום המושב.

בתחילה פנה הקב"ה אל זרע עשו, אך הם סירבו לקבל את הציווי אודות קדושת החיים, "לא תרצח", שכן הם הורגלו לחיות כברכת יעקב: "על חרבך תחיה". הקב"ה פנה אל זרע עמון, אך הם דחו את הציווי אודות קדושת המשפחה, "לא תנאף", שהרי העם הוא נוצר מנישואים אסורים בתוך המשפחה, בין לוט לבנותיו. ולבסוף, זרע ישמעאל סירב לקבל את הציווי אודות קדושת ממון הזולת, "לא תגנוב", שהרי נאמר לאביהם "וידו בכול".

ה' המשיך ופנה אל עם ישראל בהצעת הבחירה² ואכן כולנו הכרזנו בקבלת עול: "נעשה ונשמע". רעיון הבחירה בנו עומד במרכז המחשבה היהודית ואנו נדרשים לכוון על כך מדי בוקר:

טור אורח חיים סימן מז: בברכת 'אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו' - יכוון על מעמד הר סיני איך בחר בנו מכל האומות וקרבונו לפני הר סיני והשמיענו דבריו מתוך האש ונתן לנו תורתו הקדושה שהיא בית חיינו, כלי חמדתו שהיה משתעשע בו בכל יום.

וכאן עולה השאלה היסודית מה מטרת הבחירה? מה תובע הקב"ה מעם אחד מתוך כלל האומות? הדבר הכי מעניין עם רעיון הבחירה הוא, כאמור, שמדובר בעובדה שאי אפשר להכחיש אותה. למרות שרבים היו מעדיפים לבטל את רעיון הבחירה, המציאות עצמה מחייבת אותה. מצאתי רעיון מרגש ביותר: רבנו בחיי כותב שהמסר הזה עומד מאחורי ההתגלות הראשונה בהיסטוריה שהייתה למשה רבנו. בעודו צועד במדבר, משה רואה סנה בוער ואינו אוכל. מה המסר?

הקב"ה מעניק לו את סוד האמת, את עיקרון ההוכחה לבחירה בישראל. אלו היו ימים נוראים להיות יהודי, פרעה רמס את העם, הקלגסים עינו את הגברים ותינוקות ישראל הושלכו ליאור או נשחטו בידי עבדי פרעה. לא היה שמץ הוד והדר בעם היהודי ובמוחו של משה עלו בוודאי ספקות אודות הבחירה בבני עמו. ואז מתגלה אליו ה' ואומר: 'בוא תראה איך בוחנים דברים. תמיד תחפש את זה שקיים לנצח, את מי שסביבו בוערת אש והוא אינו אוכל. היכן שנמצאת התמידיות שם טמונה האמת'.

רבנו בחיי שמות ג,א: וַיֵּרָא יְהוָה הַסֵּנֶה בֹּעֵר בְּאֵשׁ וְהַסֵּנֶה אֵינּוּ אֹכֵל - ירמוז הסנה לעם השפל אשר ברזל באה נפשו והוא בוער תמיד באש הצרות והצרות יקיפוהו מכל צדדיו וראוי שיכלה בצרותיו - והוא עומד ומתקיים בין האויבים בדרך המופת ואיננו אֹכֵל.

והשאלה עולה ומתחזקת: מה בדיוק תפקידנו? מה מטרת הבחירה הנצחית בעם אחד?

האמת היא שהתמיהה מתעצמת הרבה לאור הדברים הקשים הבאים:

שבת פט,א: מאי הר סיני? הר שירדה שנאה לעכו"ם עליו [שם נולדה שנאת האומות לישראל].

הגמרא קובעת כי הבחירה בעם ישראל היא שורש ובסיס האנטישמיות. אף שהשנאה כלפינו לבשה שמות רבים – פעם שנאו אותנו כי היינו עשירים מדי ופעם כי היינו עניים מדי, פעם כי היינו בולטים מדי ופעם כי היינו מוזנחים מדי – אך מה שעומד בבסיס הכול הוא השנאה להיותנו **שונים**. הגוי מרגיש שיש ביהודי מסתורין שהוא אינו יודע לפענח אותו. המן הרשע אמר זאת בפשטות: "ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין כל העמים ודתייהם שונות מכל עם". והשאלה הפשוטה היא, אם כן, **מי צריך את זה?** מה המטרה בכל השונות הזו?

² **ומה אם אחד העמים היה מסכים לקבל התורה?** האם הבחירה בעם ישראל הייתה רק אפשרות אחרונה לאחר שכולם סירבו?! ברור שאין זו הכוונה, שהרי הקב"ה הוציא אותנו ממצרים עוד לפני ההצעה לאומות לקבל התורה וכל תכלית היציאה הייתה כדי שתעבדוני על ההר הזה. ההסבר הרווח בקרב המפרשים הוא שהסבב בין העמים התקיים מתוך ידיעה מראש שהם לא יקבלו התורה, שהרי מי מוכן לשנות את הרגליו כמסופר בפנים. הסבב נועד לשתי מטרות: א. להפגין את המסירות של עם ישראל שקשור לקב"ה בקשר עצמי ומוכן להתמסר נגד טבעו ולהכריז "נעשה ונשמע". ב. ליצור הכשרה בקרב העמים לקבל עליהם ז' מצוות בני נח ועקרונות האמונה של עם ישראל. ראו התוועדויות תשמ"ב א/223.

ג. שאלה נוספת קשורה בנושא הבחירה בנו היא היקף המחויבות שנובע ממנה. הביטוי המעשי של הבחירה בישראל הוא קבלת התורה בהר סיני, כלשון הברכה "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו". וכאן העיקרון הכולל של היהדות הוא פשוט: **אתך בכל מקום, בכל זמן, זכרים ונקבות.**

היהדות היא לא הדת היחידה בעולם, אך היא כן היחידה שמקיפה את כל החיים. בעוד שהדתות האחרות תובעות בעיקר טהרת הלב (נצרות) או כמה חוקים הלכתיים (אסלם), היהדות להבדיל מתייחדת בכך שהיא תובעת לעשות הכול בצורה ייחודית: יהודי אוכל אחרת (כשרות), מתלבש אחרת (ציצית, שעטנז), מתפלל אחרת (ברכות, תפילין ותפילה), מתחתן אחרת (טהרת המשפחה), מתגורר אחרת (מזוזה, מעקה) ועושה עסקים אחרת (ריבית, מתנות עניים וצדקה).

מאמרי חז"ל רבים מתייחסים לנקודה הזו מהיבטים שונים:

3. מכות כג: דרש רבי שמלאי: 613 מצות נאמרו לו למשה – 365 לאוין כמנין ימות החמה [שהמצוות מקיפות כל יום בשנה] ו-248 מצוות עשה כנגד איבריו של אדם [שהמצוות מקיפות כל איבר בגוף, חלק שייכות לראש, חלק לעיניים, חלק לפה, חלק למערכת העיכול וכו'].

דברים רבה ו,ג: אמר הכתוב (משלי א) 'כי לוויית חן הם לראשך'... **לכל מקום שתלך המצוות מלוות אותך.** 'כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך'; אם עשית דלת – 'וכתבתם על מזוזות ביתך'; אם לבשת בגד חדש – 'לא תלבש שעטנז'; אם הלכת לגלח – 'לא תקיפו פאת ראשכם'; אם הלכת לחרוש – 'לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו'; אם קצרת – 'ושכחת עמר בשדה לא תשוב לקחתו'. ואפילו היית סתם מהלך בדרך – 'כי ייקרא קן צפור לפניך... לא תיקח האם על הבנים'.

מעניין לציין שזה לא תמיד היה כך. במשך 2000 שנה מאז בריאת העולם, הקב"ה דרש בסך הכול שבע מצוות בני נח. וזה הספיק אז ומספיק עד היום למיליארדי אנשים בעולם. אך בעת המעמד הנשגב בהר סיני התחייבו ישראל ב-613 מצוות, קפיצה של יותר מ-6000 אחוז. והשאלה הפשוטה היא, מה היעד הכולל של המצוות?

בראשית רבה מד,א: מה אכפת לקב"ה למי ששוחט מן הצוואר או מן העורף?

כדי לעשות את זה פיקנטי מעניין להעיר, שהתהייה הזו לא נולדה בדור המתירני של ימינו. זו התהייה שעמדה בבסיס המרד הגדול כנגד משה רבנו. המדרש מספר כי קרח הסית את העם כנגד משה באמצעות הטענה כי כמות המצוות האדירה שחצתה את הסיבולת האנושית, מלמדת כי משה בודה את הדברים מליבו, או גרוע מכך: משה ואהרן מעוניינים לגזול את ממון ישראל לטובת עצמם.

וכמו נואם כיכרות מעולה, קורח העביר את המסר באמצעות סיפור נוגע ללב: 'שכנה שלי היא אלמנה עם שתי בנות יתומות. הייתה לה שדה ובה לחרוש, אמר לה משה: 'לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו'. באה לזרוע אמר: 'שדך לא תזרע כלאיים'. באה לקצור אמר: הניחי לקט שכחה ופאה. הכניסה הביתה - אמר: תני לי מעשר ראשון ומעשר שני. האלמנה המסכנה נשברה והחליטה למכור את השדה ולקנות שני כבשים ולהתפרנס מהצמר שלהן. בא אהרן ואמר: תני לי את הבכורות. הגיע זמן הגיזה אמר לה תני לי ראשית הגז. אמרה אין לי כוח לעמוד באיש הזה, הריני שוחטת אותן ואוכלתן. אמר לה: תני לי הזרוע, הלחיים והקיבה'...

ובכן, מה באמת התשובה לטענת קרח? הוא עצמו נפל באדמה אבל התהייה שלו עודנה מהדהדת.

ד. לפני שנכנסים לעניין, חיוני להתייחס לטענה שבוודאי עולה ברקע הדברים: מדוע אין זו גזענות ואפליה בין עמים לטעון שאנו בני העם הנבחר? בפרט שאחרי הצרות שעברנו לאורך השנים, דווקא אנו אמורים להיות רגישים להעדפת אומה אחת על פני האחרות?

התשובה פשוטה: גזענות פירושה לתבוע לעצמך זכויות יתר ולשלול אותן ממי שאינו משתייך לבני הקבוצה שלך. אך היהדות טוענת את ההיפך: אין לנו שום זכויות יתר, לא מגיע לנו כלום יותר מהאחרים, מוטלות עלינו רק **חובות יתר**. התביעה מאתנו היא יותר מוסריות, יותר צניעות ויותר למדנות. ואדרבה, כל מי שמוכן לקבל את חוקי תורתנו - **מוזמן להצטרף לקבוצה בכל רגע.**

סיפור מושלם: האדמו"ר מצאנז הקודם, רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם, איבד בשואה את אשתו ואחד עשר ילדיו. באותו יום שהגיע לאושוויץ כבר הכניסו למשרפות את ילדיו והוא עצמו הועבר לעבודת פרך. פעם תפש אותו המפקד הנאצי ושאל בלגלוג: "אתה עדיין חושב שהנך בן העם הנבחר?" האדמו"ר הנהן בראשו. הנאצי התמלא זעם, היכה אותו בקת הרובה וצרח: "כן, הנך בן העם הנבחר?! האדמו"ר שכב על הרצפה עם פה מלא דם והנהן בראשו. הנאצי נכנס להיסטריה: "איך? במה הנך נבחר?"

"כשאני רואה את האכזריות שלכם, ענה האדמו"ר, ואילו אנחנו מעולם לא הרמנו יד על זבוב – יודע אני יותר מאי פעם שאנו בני העם הנבחר"...

ואחרי ההבהרה הזו, אנו שבים אל מרכז העניין ושואלים: מה משמעות ומטרת הבחירה? וכיצד זה קשור אל ההיקף הגדול של המצוות?

כמובן, לשאלת-השאלות יש יותר מתשובה אחת³, ובמסגרת המוגבלת הזו נרחיב בתפישה החסידית.

ה. לפני 6 שנים, בשנת 2013, התקיימה העסקה הגדולה בתולדות המשק הישראלי עד לאותו זמן: חברת אחזקות הענק האמריקנית "ברקשייר האתוויי" בבעלות המיליארדר וורן באפט, רכשה את חברת "ישקר" הישראלית. קבוצת עיתונאים מישראל הזמנה להכיר מקרוב את חברי הדירקטוריון המכובדים של באפט, בהם יו"ר מייקרוסופט לשעבר, ביל גייטס, שהיה אז האיש העשיר בעולם.

אחד העיתונאים הכלכליים הבכירים בישראל, עופר פטרסבורג, נמנה על חברי אותה משלחת ויצא לו לנהל שיחה קרובה עם ביל גייטס. הם החלו לפטפט על כסף ועל מה גייטס יכול לקנות עם עשרות המיליארדים שלו, הם השתחצנו על המדינות והערים שיכולות להפוך להיות חלק מרכושו, אך אז גייטס השתתק והפתיע עם משפט סתום: "האמת היא שאני יכול לקנות כל שאחפוף בעולם חוץ מדבר אחד: שבת של יהודי. את זה אינני יכול לקנות"⁴.

הסיפור היה כזה: קיווי ברנהרד, יהודי שומר תורה מצוות המתגורר בדרום אפריקה, הוא מרצה בכיר בתחום העסקים והכלכלה המודרנית. ברנהרד הוציא ספר רב מכר בו מלמד כיצד להעתיק "תכונות של נמרים" לעולם העסקי. ברנהרד מוזמן לפורומים עסקיים בינלאומיים ופעם קיבל טלפון מגורם בכיר בחברת מיקרוסופט שביקש להזמינו להרצאה בפני בכירי החברה בהשתתפות ביל גייטס.

ברנהרד הסכים כמובן, אך אז התברר שמועד ההרצאה חל בשבת והוא סירב לעשות זאת. הבכיר במיקרוסופט היה בטוח שזה עניין של כסף. הוא הציע להגדיל את התשלום עבור ההרצאה, אך לשווא. ברנהרד סירב בעקשנות והסביר כי הדבקות שלו במצוות ה' עולה על הרצון שלו להצליח. הנהלת מיקרוסופט נאלצה לדחות את פתיחת הכנס ליום חול כדי לא לוותר על ההרצאה המעניינת, וביל גייטס לא היה מסוגל להשתחרר מרגע ההשראה הזו.

הסיפור מאחורי השליחות היהודית טמון בדרישה הראשונה שהציב ה' בפני האדם:

4. בראשית ב: ויצא ה' אלוקים על האדם לאמור מכל עץ הגן אכל תאכל, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות.

האדם רק נברא ופתח את עיניו והאלוקים העמיד אותו בפני דרישה: כל עצי הגן נועדו עבורך ורק מעץ אחד, עץ הדעת, אל תאכל. וכמובן, האדם התאוה דווקא אל העץ הזה ואכל ממנו. וכאן עולה השאלה

³ הרמב"ם כותב במורה נבוכים ג, לא כי מצוות התורה הן 'הוראות היצרן לחיים טובים ומאושרים'. כל יצרן שמוציא מוצר לשוק מעניק הוראות כיצד להפעיל את המוצר ולהפיק ממנו את מלוא התועלת, וכיצד יתכן שהקב"ה בורא עולם כה מורכב עם כל כך הרבה אפשרויות לטעות ואינו מצרף הוראות יצרן? התורה היא ספר ההמלצות של הבורא למיצי המקסימום מהחיים.

מצוות התורה שוללות דעות מוטעות כמו עבודה זרה, הן נאבקות בדחפים שליליים כמו הדחף לממון, לאכילה ושאר תאוות ומציעות להם מענה בדמות מצוות שמגבילות ומאזנות את התאוה כמו שבת, כשרות וטהרת המשפחה. וכן המצוות מייצרות סדר חברתי וחלוקה צודקת של העושר באמצעות המצוות החברתיות.

⁴ <https://twitter.com/oferpetersburg/status/829593385799397376>

הפשוטה: למה כל העניין? בשביל מה העמיד שם ה' את העץ מלכתחילה? אם לא טוב לאכול ממנו – אז לא צריך לשים עץ כזה?

תנחומא נשא טז: בשעה שברא הקב"ה את העולם, נתאוהו שיהא לו דירה בתחתונים כמו שיש בעליונים. ברא את האדם וציווה אותו 'מכל עץ הגן אכול תאכל ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו'. כיון שעבר על ציוויו אמר הקב"ה: כך הייתי מתאוהו שיהא לי דירה בתחתונים כמו שיש לי בעליונים ודבר אחד ציוויתי אותך ולא שמרת אותו?! מיד סלק הקב"ה שכינתו ... עד שעמד משה והורידה לארץ, שנאמר: 'ירד ה' על הר סיני'.

התשובה של המדרש היא מהפכנית: בבסיס בריאת העולם עומדת תכנית 'יזמית' אדירה: להפוך את המציאות. לייפות את הכיעור ולסלק את המצב הטבעי לטובת מצב אחר, נעלה וקדוש יותר. בריאת העולם נועדה להיות ניסוי ארכיטקטוני עצום על האפשרות להפוך ג'ונגל פראי לגן עדן פורח. נאמר זאת כך: **בהתחלה האלוקים בנה לנו בית, וזה במטרה שנבנה מהבית הזה בית עבורו!**

ולכן העמיד שם את העץ, במטרה שהאדם ידחה את התאוה ויאמר: "כך ציווה הבורא שברא אותי". האדם יסלק את היצרים התוססים של הרצון להתענג לטובת ההתמסרות לרצון ה'".

ואולם הניסיון הראשון נכשל כידוע, וזה הלך ונעשה חמור יותר עם קין ודור המבול ודור הפלגה, עד דורו של אברהם אבינו. אז החלה תקופה חדשה בחיי האנושות: הקב"ה בחר בקבוצה של אנשים שתהיה מורת הדרך לחיים של משמעות. הם בכל הליכותיהם יהיו ביטוי לקיומה של ישות עליונה ולחיים של ביטול והתמסרות אליה.

המערכת של המצוות היא תכנית רבת ממדים שתוכנה הוא אחד: ליצור חיים שלמים שהמלך נוכח בהם. חיים כאלו שמייצגים את ההדר האלוקי מתחילתם עד סופם. כשהאדם בונה בית כמו יהודי, חי חיי נישואים כמו יהודי, אוכל, וסוחר כמו יהודי – הוא יוצר משכן כולל לה'. כל סדר יומו הוא מקום מתוקן שהמלך נוכח בו ומרגיש בו בנוח.

המטרה בכך משלבת כמה רמות זו מעל זו: כשהחיים כולם הם קדושים - **הייצוג של המלך בעולם** הוא שלם. כשהחיים כולם קדושים - על כל יצריהם ותשוקותיהם - **האינסופיות של הטוב** בולטת. וכשהחיים כולם קדושים – **האחדות עם המלך** היא מושלמת, היא כוללת כל פרט בחיינו.

למה הדבר דומה? נחשוב על ביקור בארמון בקינגהאם, בית המלוכה הבריטי: היופי מעורר ההשראה בביקור שם נובע מהעובדה שכל פרט בארמון משקף מלכות. אלו חיים שלמים של אצילות מרוממת נפש. זה לא רק מי שזוכה לפגוש את המלכה הישישה, זה לא רק אולמות הפאר בארמון והנברשות שמשלשלות מהתקרה, אלא ההליכה המופתית של משמר הארמון וצורת קשירת השרוכים שלהם.

וכך מטרת המצוות: ליצור חיים שלמים של קדושה ולהביא אחדות כוללת בין העולם והאלוקות⁵. ביטוי לצורת חיים מקיפה כזו: בחודש יולי 2014 יצא צה"ל למבצע "צוק איתן" במטרה להשמיד את תשתיות החמאס ברצועה שהגיעו לשיאם בחטיפת שלוש הנערים הי"ד. כמה ימים אחרי פרוץ המבצע התכנסה מועצת הביטחון של האו"ם כדי לפרסם גינוי כנגד ממשלת ישראל, אך להפתעת העולם הערבי, ההצבעה נכשלה. נדרשו תשעה קולות כדי להעביר אותה, אך הנציג הדרום-קוריאני נמנע.

⁵ תפישת הבחירה מעלה את השאלה ההפוכה: למה עם ישראל סבל יותר מכל העמים? ספר הכוזרי (ב,מד) מסביר כי זה גופא סוד השרידות שלנו: לאומות העולם ה' נותן לחטוא ואחר כך מכלה אותם מהעולם ואולם עם ישראל אינו יכול להתדרדר לאורך זמן. היות שהקיום שלנו חיוני לקיום הגוף כולו, ה' 'מצנתר' אותנו בכל פעם שאנו סותמים את רגישות לבנו וכך חוזרים לפעילות רוחנית תקינה.

כמה ימים אחרי ההצבעה, קיבל הנגיד שלמה ורדיגר, מראשי אגודת ישראל באמריקה ולהבדיל הבעלים של חברת בגדי הספורט Outerstuff, טלפון מהשגריר הדרום-קוריאני באו"ם. השגריר סיפר כי בזמן האחרון הוא נמנע בשלוש הצבעות כנגד מדינת ישראל, הסיבה לכך נעוצה בעיקר באינטרסים של הממשל ששלח אותו בסיאול, אבל הוא הוסיף כי גם לו אישית היה חלק בהחלטה הזו: הבת שלו מתמחה בעיצוב והיא עובדת בחברה בבעלותו של ורדיגר. כבר חודשים ארוכים היא שבה הביתה ומספרת סיפורים בעיניים נוצצות. היא מתפעלת מכך שכל שגרת היום במפעל מסמלת ערכים קדושים. היא ראתה בימי חייה אנשים טובים, אך לא ראתה אנשים משלבים באופן כה מופלא בין חומר ורוח.

ראשית, היא מלאת התפעלות מכך שכל יום באחת וחצי בצהריים, המשרד עוצר הכול והגברים מתרכזים באחד החדרים להתפלל מנחה. שנית, היא מופתעת מהעובדה שכל עובדי המשרד, כולל אלו שאינם יהודים, זוכים ליום חופש בשבת ומקבלים באופן כללי יחס שווה ומכבד. ושלישית, היא מעריכה את העובדה שכל אדם שנכנס למשרד לבקש צדקה, מתקבל בברכה ומעולם לא יצא בידיים ריקות.

תניא פרק לד: כאשר כל הנשמה ונפש האלוקית שבכל ישראל ... תקיים כל תרי"ג מצות התורה - שס"ה לא-תעשה להפריד שס"ה גידים של דם נפש החיונית שבגוף שלא יינקו ויקבלו חיות בעבירה זו מאחת משלש קליפות הטמאות ... ורמ"ח מצות עשה להמשיך אור אין-סוף ברוך הוא למטה להעלות לו ולקשר ולייחד בו כללות הנפש החיונית שברמ"ח אברי הגוף ... ומאחר שכללות נפש החיונית שבכללות ישראל תהיה מרכבה קדושה לה', אזי גם כללות החיות של עולם הזה, שהיא קליפת נוגה עכשיו תצא אז מטומאתה וחלאתה ותעלה לקדושה להיות מרכבה לה' בהתגלות כבודו.

אסיים בצורה אישית: ביום עצוב באמצע החורף לפני ארבע שנים התבשרתי באופן פתאומי על פטירתו של אבי. רגע קודם הוא היה אדם נוכח ופעיל, אך ברגע אחד נדם ליבו. אחרי ההלם הראשוני התווספה עוד דאגה לחיי: כיצד אסתדר עם החובה לשמש כשליח ציבור, שלוש תפילות ביום, במשך אחד עשר חודשים? בתפקידי כמרצה ושליח חב"ד אני מסתובב במקומות רבים בארץ ובעולם, ולא בכל מקום אוכל לגשת להיות שליח ציבור. זה נתפס כמו עול כבד שהולך לשבש את החיים.

פגשתי שליח אחר שעבר חוויה דומה, שיתפתי אותו בטרדה ושאלתי איך צלח את האתגר? התשובה הפשוטה שלו שינתה את המבט מהקצה אל הקצה. "דע לך", הוא אמר, "שקשה להתחיל את הקדיש, אבל הרבה יותר קשה לסיים אותו. הרגע בו אתה מבין שתקופת האבלות מסתיימת, ולמעשה הנך מאבד את החבל הממשי האחרון שקישר אותך לאבא – קשה הרבה יותר"...

זה בהחלט לא קל להיות יהודי, אבל השכר הגדול ביותר שאפשר לתאר הוא הזכות הזו עצמה. לחשוב על כך שנבחרנו מכל העמים כדי לייצג עלי אדמות את מלך מלכי המלכים. כך מובא בספרי חסידות: "שכר מצווה – מצווה". השכר הכי גדול על המצווה הוא המצווה עצמה, העובדה שאנו זוכים להיות קשורים אל מה שמעל ומעבר לכול.

לא נותר אלא לבקש ולייחל אחרי כל העשייה רבת השנים שמזכה לגמר ושלמות המעמד של מתן תורה בהתגלות האור האלוקי הנצחי בעולמנו בגאולה האמתית בקרוב ממש.

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של **שלוחי הרבי ברחבי תבל**
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' **שניאור** ורעייתו **יוכבד** שיחיו **מינסקי**
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב